

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 S.A. 2555	22	7912	5

กำแพงเมืองลำพูน

ความชัดเจนในเรื่องกำแพงเมืองลำพูนนั้นไม่มากนัก แต่พอจะกล่าวถึงจากนักวิชาการบ้างว่า เวียงโบราณสมัยทริภุญไชยตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ การคมนาคมและการดำเนินชีวิตจะอาศัยแม่น้ำเป็นหลัก ตัวเวียงมีรูปร่างเรขาคณิต “สี่เหลี่ยม” กำแพงเมืองเป็นคันดินมี 2 ชั้น ตรงกลางระหว่างกำแพงเมืองคันด้วยแนวคูเมือง

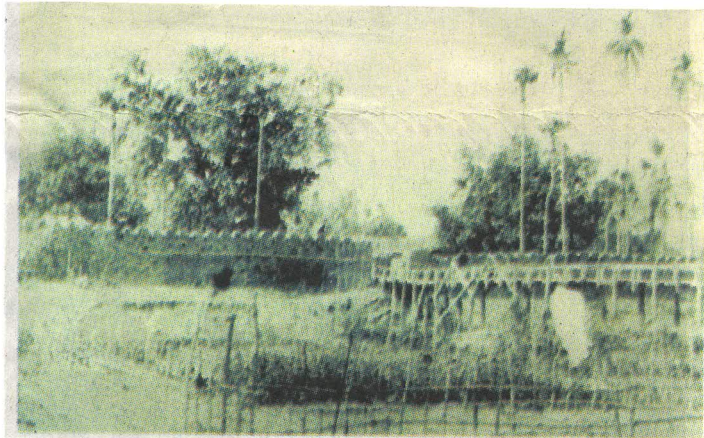
ในรัชสมัยพระยาเมืองแก้ว ตรงกับพุทธศตวรรษที่ 21 โปรดฯ ให้มีการบูรณะแนวกำแพงเมืองลำพูนที่สร้างมาแต่พุทธศตวรรษที่ 13 โดยมีรายละเอียดบันทึกในหนังสือ “ตำนานวัดพระธาตุทริภุญไชยวรมหาวิหาร” โดยอาจารย์สิงขร วรรณสัย ปรีวรตจากต้นฉบับเดิมที่จารลงใบลานด้วยอักษรล้านนาคังนี้

การบูรณะแนวกำแพงเมืองในสมัยพระเมืองแก้วนั้น ถือเอาฤกษ์แรกสร้างในวันที่ 5 (วันพฤหัสบดี) ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 2 (เดือนยี่) ปีระวายุ (ปีชวด) ศักราชได้ 878 ยามคลาด (บ่าย) 20 น้ พระอาทิตย์ พระพุทธพระเสาร์ อยู่ราศีประจิตร พระศุกร์อยู่ราศีตุลย์ พระพฤหัสบดีอยู่ราศีสิงห์ ลัคนาอยู่ราศีกรกฎ พระอังคารอยู่ราศีเมษ พระจันทร์อยู่ราศีมังกร ฤกษ์ที่ 23 เขียนเป็นรูปดวงกำแพงเมืองทริภุญไชย

กำแพงเมืองที่สร้างใหม่มีปริมาตรโดยรอบได้ 1,596 วา 2 ศอก มีประตูเมืองโดยรอบ 6 แห่ง ประตูด้านหน้าเมืองซึ่งติดกับลำน้ำกวางมีทั้งสิ้น 3 ประตู คือ ประตูท่าข้าม หรือประตูท่าข้าม ถัดมาทิศเหนือ 182 วาเรียกว่า ประตูท่าสิงห์ หรือประตูขัว เนื่องจากประตูแห่งนี้เคยมีสะพานไม้ขนาดใหญ่ทอดข้ามไปสู่ฝั่งตะวันออก ถัดขึ้นไปอีก 162 วา 1 ศอก คือ ประตูท่านาง ด้านเหนือของเมืองหรือที่เรียกมาแต่เดิมว่า “หัวเวียง” นั้นมีประตูเพียงแห่งเดียวคือ ประตูช้างสี อยู่ห่างจากประตูท่านาง 175 วา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 S.A. 2555	22	17912	5

กำแพงเมืองลำพูนผ่านคณะกรรมการจังหวัดลำพูน ถึงกรมศิลปากร และ
กรมศิลปากรอนุญาตลงนามโดยอธิบดีกรมศิลปากร นายยง ส.อนุมานราชธน
โดยมีการรื้อแนวกำแพงเมืองลำพูนออกอีก 7 แห่งได้แก่

- 1.กำแพงด้านตะวันตกตรงแนวตรอกวัดช้างสี
- 2.กำแพงด้านตะวันตกตรงแนวตรอกวัดศรีบุญเรือง

- 3.กำแพงด้านตะวันตกตรงแนวถนนราชวงศ์
- 4.กำแพงด้านตะวันตกตรงแนวถนนแวนคำ
- 5.กำแพงด้านตะวันออกตรงแนวถนนอิฐถาวร
- 6.กำแพงด้านตะวันออกตรงแนวถนนชัยมงคล
- 7.กำแพงด้านใต้ตรงแนวตรอกที่ตัดจากถนนวังชาวลงไป

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 S.A. 2555	22	7912	5

ในการบูรณะกำแพงเมืองครั้งนั้น พระเมืองแก้ว โปรดฯให้ "พันหยา น้อย" เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ใช้วัสดุในการก่อสร้างดังรายการต่อไปนี้คือ ใช้ศิลาแลงทั้งสิ้น 56,780 ก้อน อิฐ 6,315,000 ก้อน เป็นกำแพงเมืองที่ก่อ ด้วยอิฐสอปูน มีความสูงประมาณ 3 เมตร ด้านบนก่อเป็นรูปคล้ายใบเสมา แนวกำแพงนครทริภุญไชยและคูเมืองที่บูรณะในสมัยพระเมืองแก้วยังคงหลงเหลือให้เห็นในปัจจุบันเพียงบางส่วน

วันที่ 15 พฤษภาคม 2482 เทศบาลเมืองลำพูนได้ขออนุญาตรื้อกำแพงเมืองลำพูนรวม 6 แห่ง เพื่อเชื่อมกับแนวถนนด้านในเขตเมืองทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในทางคมนาคม ทางคณะกรรมการจังหวัดพิจารณาแล้ว เห็นควรอนุญาตให้รื้อได้ รวมทั้งกรมศิลปากรพิจารณาไม่ขัดข้องประการใด อนุญาตให้รื้อกำแพงเมือง ลงนามโดยหลวงวิจิตรวาทการ

กำแพงเมืองลำพูนที่เทศบาลขออนุญาตรื้อ รวมทั้งสิ้น 6 แห่ง คือ

1. ประตูช้างสี รื้อออกข้างละ 6 เมตร
 2. บริเวณมุมเมืองทางด้านทิศเหนือ หน้าบ้านหลวงมานิตธนากร รื้อออก 20 เมตร
 3. ที่ช้างหนองดอก รื้อออก 20 เมตร
 4. มุมเมืองด้านทิศใต้ รื้อ 20 เมตร ตรงหนองดอก
 5. มุมเมืองตรงท่อดรงสัจจะ รื้อออก 20 เมตร
 6. ประตูท่านาง ข้างด้านเหนือ รื้อออก 10 เมตร
- วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2486 เทศบาลเมืองลำพูน ทำเรื่องขออนุญาตรื้อ

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

00050

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2556/

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 S.A. 2555	22	7912	5

และวันที่ 28 ธันวาคม 2491 เทศบาลเมืองลำพูนได้ขออนุญาต
รื้อกำแพงเมืองลำพูนผ่านคณะกรรมการจังหวัดลำพูนถึงกรมศิลปากร
และกรมศิลปากรอนุมัติลงนามโดย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์
ยุคล รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร กำแพงที่เทศบาลเมือง
ลำพูนขออนุญาตรื้อ ได้แก่ กำแพงเมืองทิศเหนือตั้งแต่มุมเมืองทางทิศ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	4 S.A. 2555	22	7912	5

ตะวันตกถึงประตูท่านาง มีความยาว 200 เมตร ด้วยเห็นวังกำแพงเมืองนี้ไม่มีความสำคัญอันควรถือเป็นโบราณวัตถุเท่าใดนัก ประกอบกับชำรุดทรุดโทรมและหักพังไปเป็นส่วนใหญ่ บางแห่งคงเหลือแต่เพียงซากของกำแพง บางแห่งก็กำลังจะพัง อาจเป็นอันตรายแก่ประชาชนและให้คงเหลือไว้เฉพาะตัวประตูเมือง

โดยเทศบาลเมืองลำพูน ขณะนั้นให้เหตุผลว่าเป็นการส่งเสริมความเจริญของบ้านเมืองทั้งในด้านความสวยงามและการขยายตัวเมืองให้กว้างขวางออกไป

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นบันทึกและรายงานของกรมศิลปากร ทุกวันนี้กำแพงเมืองลำพูนยังอยู่ในความทรงจำของผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคยเห็นแนวกำแพงเมืองโบราณเป็นอย่างดี แต่น่าเสียดายที่ลูกหลานชาวลำพูนในปัจจุบันแทบจะนึกไม่ออกว่ากำแพงเมืองลำพูนเป็นอย่างไร หรือคิดว่าเมืองลำพูนเคยมีกำแพงเมืองหรือไม่ ?

บทความโดย.....บ.เรณูร์ ปัญญาภ
นักจดหมายเหตุ กลุ่มกองแหวนทะเลปูน